

lebo vedú k rôznym paradoxom a negatívnym dôsledkom. Namiesto nich zaviedol P. Tichý, tvorca TIL, tzv. *konštrukcie*, ktoré sa nemenia v závislosti od stavu daného sveta a časového okamihu. Túto substitúciu obhajuje aj Materna, keď vyžaduje, aby do známeho fregeovského sémantického trojuholníka boli zahrnuté len entity, ktorých väzba s príslušným jazykovým výrazom bola apriórna.

V centre Maternovej pozornosti je však "spôsob danosti" označeného predmetu, čiže fregeovský zmysel výrazu. Ten sa usiluje explikovať ako *pojmem*, a následne objasniť aj ďalšie termíny: "denotát", "význam", "vyjadrovať", "denotovať". Nachádza významné paralely medzi Tichého konštrukciou a pojmom, a preto môže tvrdiť, že "každý zmysluplný výraz reprezentuje aspoň jeden pojem" (s. 402), keďže (i) "každý zmysluplný výraz denotuje uzavretú konštrukciu" (s. 399) a (ii) "nejaký pojem n -tého rádu je triedou uzavretých konštrukcií n -tého rádu" (s. 402), medzi ktorými existuje istý vzťah kvázi-identity.

* * *

Záverom treba iba vysloviť pochvalu na adresu vydavateľov, že sa odhodlali vydať ekonomicky tak nevdáchnú publikáciu, ktorá sa rozhodne nestane filozofickým bestsellerom. O to viac treba privítať, že zostavovatelia avizovali vydanie zborníkov prednášok z predchádzajúcich sympózií z rokov 1992 (venované storočnici Fregeho *Über Sinn und Bedeutung*) a 1993 (časť sa prezentuje už v tejto knihe).

Marián Zouhar

Co je analytický výrok?

OIKOYMENH. Praha, 1995, str. 142

Po priekopnickej antológii *Filozofia prirodzeného jazyka* (Archa, 1991) sa na knižnom trhu objavuje v poradí druhý reprezentatívny výber filozofických statí, ktoré sa zaoberajú jedným z ústredných problémov analytickej filozofie XX. storočia - antológia *Co je analytický výrok?*, ktorú ako študijný text vydalo pražské vydavateľstvo OIKOYMENH. Ako v úvodných štúdiách uvádzajú jej zostavovatelia Jaroslav Peregrin a Stanislav Sousedík, cieľom tohto výberu je prezentovať "dôležité príspevky, ktoré k problematike analytických viet povedali novovekí myslitelia" (str. 8). Zoradenie autorov a článkov, ktoré majú ilustrovať vývoj problému analytickej/syntetickej výrokov prebieha v dvoch súradniciach: chronologickej (state sú zoradené v chronologickom slede) a argumentatívnej (príspevky na seba nadväzujú, minimálne odkazovo-citácie, alebo priamo polemicky).

Antológia obsahuje state 9 autorov posledných dvoch storočí, počínajúc Immanuelom Kantom a končiac Hilary Putnamom. Jej záber jej však širší, pretože editori sa vo svojich úvodných štúdiách veľmi prístupne a zrozumiteľne pokúsili načrtnúť dejiny "analytického výroku", a to staro a stredoveké rovnako ako úplne novodobé. Sousedík stručne rekapituluje aristotelovsko-scholastickú tradíciu, aby mohol následne prejsť k Leibnizovi a kontextuálne uviesť Imanuela Kanta. Druhý editor -

ako hovorí titul jeho príspevku - sa venuje diskusií o analytickej v našom storočí, v ktorom nielen uvádza príspevky vybraných filozofov, ale aj analyzuje významné posuny v chápaní problémov - od analytickej ako vlastnosti ku analytickej ako roli, posun k štúdiu konvencií konštituujúcich jazyk, skúmanie vlastných predpokladov toho, aby sme mohli nejaký výrok označovať ako analytický. Obe úvodné štúdie pre čitateľa predstavujú vhodnú, aj keď s ohľadom na ich rozsah limitovanú, pomoc ku pri predieraní sa textami Kanta, J.S. Milla, Fregeho, Ayera, Wittgensteina, Malcoma, W.V. Quina, Griceho a Strawsona ako aj Putnama.

To, že antológia je striktno orientovaná na vybraný problém (a nie na tradíciu, školu, alebo okruh problémov) spôsobuje, že vybrané štúdie na seba bezprostredne a plynule nadväzujú, čo čitateľovi umožňuje získať relatívne koncentrovaný a ucelený pohľad na vývoj diskusie ohľadne analytickej výrokov/pojmov.

Samozrejme, vzhľadom na dôležitosť problému a počet prominentných filozofických autorov, ktorí sa ním zaoberali, by si bolo iste možné predstaviť doplnenie antológie inými filozofmi, domnievam sa však, že uvedený výber predstavuje už dlho očakávaný edičný a vydavateľský počín, ktorý nepochybne naplňa ambíciu jeho zostavovateľov poskytnúť reprezentatívnu "čítanku" textov, ktoré doposiaľ napriek svojej závažnosti neboli prístupné českému a slovenskému publiku v preklade. Ostáva mi len dúfať, že si tieto, ako uvádza vydavateľ, "študijné texty" nájdú svoje miesto aj medzi našimi záujemcami o súčasnú filozofiu.

Róbert Konrád